

STRAMA

Strategigruppen för Rationell Antibiotikabehandling och Minskad Antibiotikaresistens

Årsrapport 2001

Bakgrund

Strategigruppen för Rationell Antibiotikabehandling och Minskad Antibiotikaresistens, STRAMA bildades 1995 som ett resultat av diskussioner mellan bl a Svenska Läkaresällskapets referensgrupp för antibiotikafrågor (RAF), Läkemedelsverket, Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet. Den primära målsättningen var att skapa en decentraliserad organisation för att få en bred förankring i landet. Genom smittskyddsläkarnas försorg bildades därför i varje landsting minst en regional STRAMA-grupp. Enligt en enkät som genomfördes 2001 finns det i dag 20 öppenvårdsgrupper och 17 slutenvårdsgrupper. STRAMA stöds ekonomiskt under åren 2000-2002 genom Dagmaröverenskommelsen med 3 milj.kr årligen. I årets överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet (Socialdepartementet S2001/11087/HS) gör parterna bedömningen att det finns behov att fortsätta arbetet även efter år 2002. Årets medel har fördelats mellan ledningsfunktion, nationella och lokala projekt (se bilaga 1). Inriktningen av STRAMA:s arbete 2001 har varit i enlighet med de mål som finns angivna i förslaget till nationell handlingsplanen mot antibiotikaresistens.

Internationella aktiviteter

Sverige anordnade i maj 2001 en uppföljningskonferens till Köpenhamnsmötet 1998 "The Microbial Threat". Mötet ägde rum i Visby och samlade 150 experter från tjugonio EU-länder. Såväl i planeringen som genomförandet av mötet var STRAMA en viktig resurs. En konferens om antibiotikaanvändningen i Europa arrangerades i Bryssel 15-17 november under det Belgiska ordförandeskapet. Flera personer ur Stramas ledningsgrupp deltog aktivt i programmet som föreläsare och ordförande. STRAMA bidrar med data från Sverige i ett nyligen påbörjat projekt för att kartlägga antibiotikaanvändningen i Europa (ESAC-European Surveillance of Antimicrobial Consumption). Utöver detta har STRAMA:s ordförande inbjudits till diskussioner med EU-kommissionen bl a om bildandet av ett europeiskt nätverk av nationella ledningsgrupper.

Nationella aktiviteter

Nationella STRAMA-gruppen

Tolv myndigheter och organisationer är för närvarande representerade i STRAMA:s nationella ledningsgrupp. Under 2001 har Svenska kommunförbundet tillkommit. Gruppen har under året haft två möten för prioritering av nationella projekt och för rapportering av pågående aktiviteter. På den nationella gruppens uppdrag leds den

dagliga verksamheten av ett arbetsutskott som också har mandat att agera i dagsaktuella frågor.

STRAMA-dagar

STRAMA-dagen är en årlig nationell samling för alla regionala STRAMA-grupper i öppen vård och på sjukhus. Vid detta möte diskuteras det aktuella läget avseende antibiotika och antibiotikaresistens i Sverige. Ytterligare en nationell antibiotikadag arrangerades under hösten 2001 i samarbete med Svenska Läkaresällskapets Referensgrupp för Antibiotikafrågor (RAF) och Smittskyddsinstitutet. Vid bägge utbildningsdagarna deltog ca 100 personer och en enkät konfirmerade värdet av denna typ av symposier.

Nationella STRAMA-projekt

- En riktad diagnos/förskrivningsundersökning kallad "Infektionsregistrering 2000" som genomfördes i fem län har sammanställts och redovisats under 2001. Totalt drygt 7000 patientbesök dokumenterades. Av dessa rörde 70% luftvägsinfektioner. Gällande rekommendationer följs relativt väl, men utrymme för förbättringar finns. Barn över 2 år med otit fick nästan alltid antibiotikabehandling trots nya rekommendationer som anger att detta inte alltid är nödvändigt. Hälften av fallen med akut bronkit fick antibiotikum. Detta visar att fortsatta aktiva interventioner behövs för att ytterligare förbättra antibiotikaanvändningen.
- STRAMA:s intensivvårdsstudie fortsatte även under 2001. Studien har som syfte att initiera en systematisk, kontinuerlig registrering och analys av den egna intensivvårdsavdelningens infektionsproblematik. Intresset har varit mycket stort för denna studie och mer än 25 intensivvårdsavdelningar i landet har anslutit sig. Antibiotikabehandlingen har visat sig vara hög inom svensk intensivvård. I genomsnitt får patienterna minst ett antibiotikapreparat dagligen. Antibiotikaresistensen är utbredd hos flera bakterieslag som är vanliga inom intensivvården.
- På grund av en ökande förekomst av pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin i Skåne under 1990-talets början initierades 1995 ett projekt (Sydsvenska Pneumokockinterventionsprojektet) där man tillämpar traditionella smittskyddsåtgärder (identifiering, isolering, smittspårning) för att minska spridning av dessa pneumokocker. En rapport om projektet publicerades efter två år. En sammanställning och utvärdering av resultat från projektets första sex säsonger pågår.
- En jämförelse av antibiotikaförskrivningen i olika kommuner med likartad struktur har gjorts under 2001, som påvisade stora lokala variationer (mer än två gångers skillnad i antibiotikaanvändning) såväl för barn (0-6 år) och gamla (äldre än 80 år). Det finns inga säkra orsaker till dessa skillnader. En

studie planeras därför under 2002-3 för att kartlägga om orsaken är skillnad i sjuklighet, i sjukvårdsorganisation/tillgänglighet eller läkarbedömningar.

Infektionsåret

Apoteken har sedan början av 90-talet varje år ett temaår kring olika vanliga sjukdomar. Temat under 2001 var infektioner. "Infektionsåret" planerades och genomfördes i samarbete med STRAMA på såväl nationellt som lokalt plan. Många olika aktiviteter riktade till såväl allmänhet, läkare som sjuksköterskor genomfördes. Exempel på en aktivitet för forskrivare som genomfördes från Luleå i norr till Skåne i söder var användning av skriftliga fiktiva patientfall som stöd vid lokala terapidiskussioner. Metoden blev mycket uppskattad och i Skåne ska man arbeta vidare enligt samma modell med ekonomiskt stöd från STRAMA.

Lokala projekt

Även under 2001 hade alla lokala STRAMA-grupper möjlighet att söka ekonomiskt stöd för lokala projekt. Ett grundkrav för att projekten skulle kunna erhålla stöd från STRAMA var att dess syfte faller under STRAMA:s huvudmålsättning och att studien utförs i nära samarbete med den lokala STRAMA-gruppen.

De lokala projekt som beviljades stöd under 2001 var följande:

- Uppföljande studie av antibiotikaförbrukningen på sjukhem (Skaraborg)
- Resistensläget bland urinvägspatogener inom geriatrik och på sjukhem i Stockholms län (Stockholm)
- Produktion av undervisningsmaterial om infektioner, antibiotika och resistens hos skolbarn samt utvärdering av informationen. (Uppsala)
- Kartläggning och kvalitetssäkring av antibiotikaanvändning på ett universitetssjukhus före och efter införandet av ett sjukhusövergripande infektionskontrollprogram. (Stockholm)
- Förekomst av antibiotika och resistensutveckling i sjukhusavlopp. (Kalmar)

Föreläsningar och symposier

STRAMA har i samarbete med RAF och Läkemiddelsverket anordnat ett expertmöte där nya riktlinjer för handläggning av halsinfektioner utarbetats. Rekommendationerna har också, genom STRAMA:s försorg, översatts till engelska. Flera av STRAMAs medarbetare föreläste vid det seminarium kring antibiotikaresistens som under våren anordnades av Folkuniversitetet i samarbete med STRAMA. Under året har också lokala STRAMA grupper, läkemiddelskommittéer, specialistläkarföreningar och andra nätverk inbjudit STRAMA:s ordförande till föreläsningar och diskussionsgrupper. Dessa möten och tillfällen har haft hög prioritet och ger nödvändig information i det vardagliga praktiska sjukvårdsarbetet som måste vara grundläggande när nya rutiner etc utarbetas.

Andra aktiviteter

STRAMA:s hemsida är omarbetad med bättre möjligheter till ett interaktivt informationsutbyte för STRAMA:s nätverk. Varje halvår publiceras aktuell statistik över antibiotikakonsumtionen i Sverige, per län och i olika åldersgrupper på STRAMA:s hemsida, www.strama.org. Där publiceras också resistensdata i samarbete med RAF, samt annan aktuell information om antibiotika och resistens. Hemsidan har varit mycket besökt. Under året har ett elektroniskt nyhetsbrev givits ut. I detta brev samlas referat från aktuella nationella och internationella studier, likväl som tips på litteratur, konferenser etc.

Med anledning av det stigande antalet fall av MRSA i landet sändes under våren ett pressmeddelande ut med rubriken "Förbättrad övervakning och vårdhygien behövs för att möta MRSA-hotet". Efterföljande debatt visade ett stort intresse för och behov av ytterligare utbildning för vissa personalgrupper inom primärvård och den kommunala äldresjukvården och mot slutet av året påbörjades planeringen av en temadag riktad till, i första hand, medicinskt ansvariga sjuksköterskor och verksamhetschefer för särskilda boendeformer.

STRAMA-arbetet har lett till många internationella kontakter och allt oftare efterfrågas material på engelska. En kontakt med en medicinskt utbildad översättare har därför etablerats. Planer finns på att översätta ett flertal dokument för att presentera dessa på STRAMA:s hemsida.

Publikationer

Hanberger H, Burman LG, Cars O et al. Surveillance of antibiotic consumption and antibiotic resistance and its relationship to severity of illness and infection control in Sweden. 22nd ICC, Amsterdam 2001

Hanberger H, Burman LG, Cars O et al. Antibiotic prescribing i Swedish intensive care units. SSAC Oct 25-27 2001 Malmö Sweden.

Hanberger H, Burman LG Cars O et al. Overuse of antibiotics can be prevented in intensive care units. SSAC Oct 25-27 2001, Malmö Sweden.

Hanberger H, Burman LG, Cars O, Erlandsson M, Gill H, Hoffman M, Isaksson B, Kahlmeter G, Lindgren S, Nilsson LE, Olsson-Liljequist B, Walther S och IVA-STRAMA studiegrupp.

Överförbrukning av antibiotika på svenska intensivvårdsavdelningar? Svenska Läkaresällskapets riksstämma Stockholm, 2001.

Cars O, Mölstad S, Melander A. Large variation in antibiotic utilisation between the countries in the European union. *Lancet* 2001;357:1851-2.

Bronzwaer S, Cars O, Buchholz, Mölstad S, Goetsch W et al. The relationship between antimicrobial use and antimicrobial resistance in Europe. *Emerging Infectious Diseases*. 2002;3:278-282.

Mölstad S, Stålsby Lundborg C, Karlsson AK, Cars O. Antibiotic prescription rates vary markedly between 13 European countries. *Scand J Inf Dis*. In Press.

Stalsby Lundborg C, Olsson E, Mölstad S and the Swedish study group on antibiotic use. Antibiotic prescribing in outpatients-a one week diagnosis-prescribing study in five counties. Scand J Inf Dis. (submitted)

Mölstad S, Olsson E, Stålsby Lundborg C. Antibiotikaförskrivning i öppen vård- diagnos, diagnostika och preparatval. Läkarstämman, Stockholm 2001.

Strama projekt för kartläggning och prevention av antibiotikaresistens. Smittskydd 2001;10:112-114.

Solna den 20 februari 2002
För nationella STRAMA-gruppen

Otto Cars
ordförande

Bilaga: Ekonomisk redovisning

STRAMA	budget 2001	utfall dec
<i>Kansli</i>	1 350 000	1 144 873
löner		
OH, hyra		
datorer, datatjänster		
resor		
övrigt		
<i>IVA-studie</i>	650 000	680 433
arvoden		
resor		
övrigt		
<i>Diagnosstudie</i>	55 000	55 000
arvoden		
reskostnader		
möteskostnader		
<i>Nationella gruppen</i>	65 000	59 869
möten		
resor		
<i>Strama-dagar</i>	100 000	114 598
möteskostnader		
reskostnader		
arvode		
<i>Projektmedel</i>	500 000	565 500
<i>Expertarvoden</i>	205 000	284 609
<i>Disponibelt</i>	75 000	
<hr/>		
totalt	3 000 000	2 904 882